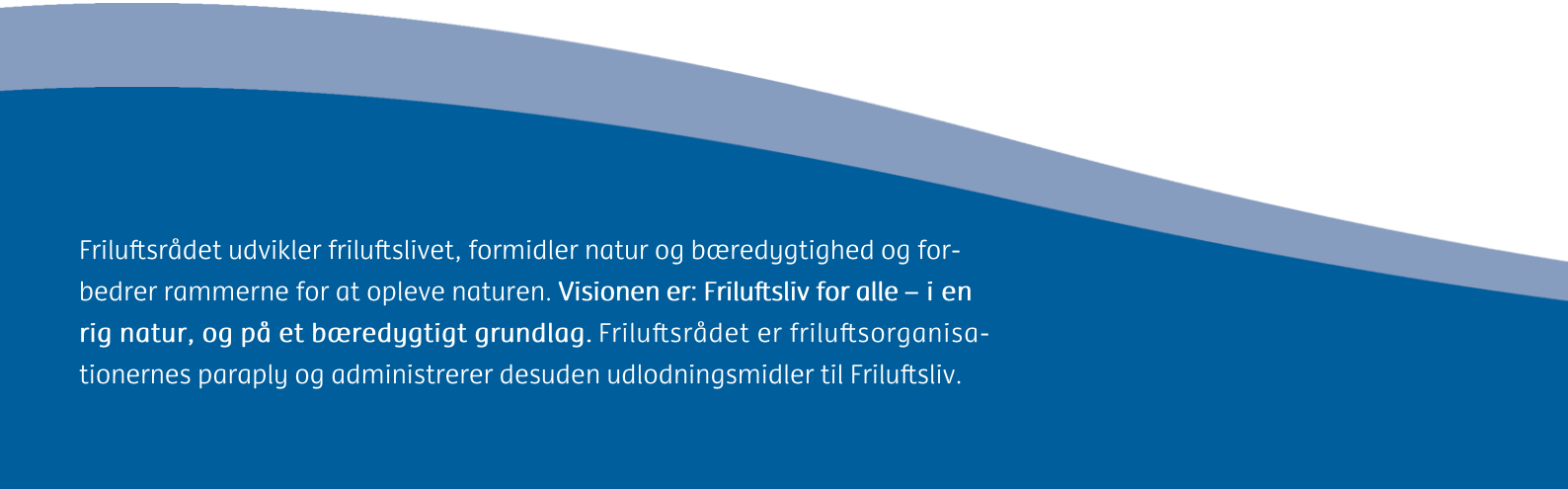

KLIMATILPASNING
OG FRILUFTSLIV

- 18 idéer til integration af friluftsliv
i klimatilpasningsindsatsen

Friluftsrådet udvikler friluftslivet, formidler natur og bæredygtighed og forbedrer rammerne for at opleve naturen. Visionen er: Friluftsliv for alle – i en rig natur, og på et bæredygtigt grundlag. Friluftsrådet er friluftsgesundhedsorganisationernes paraply og administrerer desuden udlodningsmidler til Friluftsliv.

Klimatilpasning og friluftsliv

- 18 idéer til integration af friluftsliv
i klimatilpasningsindsatsen

Redigeret af:
Kirsten Østerbye

Udgivet af Friluftsrådet, 2015

Friluftsrådet
Scandiagade 13
2450 København SV
Tlf. 33 79 00 79
www.friluftsradet.dk

Indhold

Forord	S. 7
Friluftsliv i klimatilpasningsindsatsen	S. 9
1. Gladsaxe Sportscenter	S. 10
2. Vandledningsstien	S. 11
3. Karlslunde og Karlstrup Moser	S. 12
4. Kilen	S. 13
5. sønæs	S. 14
6. Slusen	S. 15
7. Gl. Stadion	S. 16
8. Låsby Søpark	S. 17
9. Åbo Skov	S. 18
10. Fra losseplads til udsigtspunkt	S. 19
11. Sillebro Ådal	S. 20
12. Rabalder Parken	S. 21
13. Brøndbyvester Skoles skolegård	S. 21
14. Rigsarkivets taghave	S. 22
15. Diget på Vestamager	S. 22
16. Lemvig Havn	S. 23
17. Selsmosen	S. 23
18. De 5 Haver	S. 24
Tak til...	S. 24
Vil du vide mere?	S. 25
Fotoliste	S. 26

Forord

'Danmarks Friluftskommune' er navnet på en årlig pris, som Friluftsrådet uddeler til en kommune, der gør en særlig indsats for at fremme friluftslivet. Hvert år sætter prisen fokus på et nyt tema inden for friluftslivets verden. I 2009 var temaet 'Byens friluftsliv', i 2010 'Formidling af friluftsliv og naturoplevelser', i 2011 'Adgang til natur og landskaber', i 2012 'Friluftsliv i blå områder', i 2013 'Natur- og miljøundervisning', i 2014 'Friluftsliv i sundhedsindsatsen' og i 2015 'Friluftsliv i klimatilpasningsindsatsen'.

Dette idékatalog rummer et udvalg af de inspirerende idéer og projekter, der indgik i konkurrencen om at blive Danmarks Friluftskommune 2015 (projekt 1-11 i kataloget), samt en samling af projekter fra et idékatalog, der tidligere er blevet udarbejdet af Friluftsrådet (projekt 12-18). Idékataloget henvender sig primært til kommunale planlæggere, forvaltere og beslutningstagere, der søger inspiration til deres arbejde med klimatilpasning, friluftsliv og natur. Kataloget kan dog også bruges af eksempelvis natur- og friluftsansatser, der mangler inspiration til, hvordan de kan fremme arbejdet med friluftsliv og klimatilpasning i kommunerne.

Kataloget rummer kun projekter, der indgik i konkurrencen i 2015, hvor temaet var friluftsliv i klimatilpasningsindsatsen. De mange idéer og projekter, der har indgået i konkurrencerne i 2009-2012 og 2014, præsenteres i de selvstændige publikationer 'Inspiration til friluftslivplanlægning – 62 idéer fra Danmarks Friluftskommune' og 'Friluftsliv i sundhedsindsatsen – 13 idéer fra Danmarks Friluftskommune'. Publikationerne kan downloades fra Friluftsrådets hjemmeside: www.friluftsradet.dk.

Friluftsliv i klimatilpasningsindsatsen

Temaet for konkurrencen Danmarks Friluftskommune var i 2015 friluftsliv i kommunernes klimatilpasningsindsats. Kommunerne er enten i mål med eller godt i gang med udarbejdelsen af deres klimatilpasningsplaner. Planerne er i første omgang fokuseret på håndtering af oversvømmelser som følge af kraftig nedbør. Det kan for eksempel være vandløb i større dimensioner eller flere vandreservoirer. Klimaforandringerne medfører dog også flere storme og herigennem flere stormfloder fra havet, og klimatilpasningsplanerne handler derfor også om anlæg, der kan beskytte områder imod stormfloder.

Mange af de tiltag, der beskrives i klimatilpasningsplanerne, drejer sig om at indtænke de øgede vandmængder i fremtidens projekter, anlæg og infrastruktur. I den forbindelse finder Friluftsrådet det vigtigt, at projekterne udvikles på tværs af kommunens forvaltninger, således at projekterne får et bredt sigte og tilgodeser mange hensyn. Ofte kan klimatilpasningsprojekter gennemføres på en måde, så der opnås mere og bedre natur og flere muligheder for friluftsliv. Friluftsrådet vil derfor med dette hæfte sætte fokus på muligheden for at gavne natur og friluftsliv gennem klimatilpasningsindsatsen.

Idéer til rekreative tiltag i klimatilpasningen

På og ved vandet:

- Byg picnicplatforme på vandet
- Opret faciliteter til sø- og havsport
- Søsæt flydende overnatningsplads med shelter
- Etabler en flydende grejbank
- Udnyt søer til kitesurfing
- Byg broer, rafter og trædesten i søer, vandløb mm.
- Anlæg et havnebad eller søbad
- Lav en vandlegeplads
- Indret kajasser på havnen, ved søer eller vandløb

På land:

- Berig grønne områder med mere regnvand
- Skab huler og hemmelige stier
- Anlæg stier og udkigspunkter på diger
- Etabler oplevelsesstier "fra vand til land"
- Mere sol øger behovet for skygge—etabler en skyggehave
- Vegetation er afgørende for byens klima
- Etabler en legeplads med vand
- Lav plads til picnic og afslapning
- Sportsanlæg kan også klimatilpasses

1. Gladsaxe Sportscenter

Gladsaxe Kommune

Gladsaxe Sportscenter indgår som en del af Gladsaxe Kommunes og forsyningselskabet Nordvands projekt Høje Gladsaxe Klimakvarter. Formålet med klimatilpasningsprojektet er at mindske risikoen for oversvømmelser gennem håndtering af regnvand fra både tag- og vejarealer i forskellige overfladeløsninger, der øger dels biodiversiteten gennem nye naturområder og dels de rekreative udfoldelsesmuligheder for friluftslivet.

Tidligere indeholdt Gladsaxe Sportscenter kun traditionelle boldbaner og sportshaller med slået græs og hegn omkring. Med de nye anlæg er sportscenteret udviklet til en åben idræts- og folkepark, hvor alt regnvand, der falder, bliver forsinket, opbevaret, nedsivet og fordampet i de mange nye grøfter og bassiner. Regnvandet samles i en række damme, kanalsystemer og bassiner, som samtidig har andre funktioner relateret til leg og bevægelse. Desuden er der lavet en række grøfter og mindre vandhuller, der kan fungere som levesteder for dyr og planter.

På sportscenteret findes blandt andet:

- Paddletennisbane
- Crossfitområde
- Dirt track-bane
- Areal til løbehjul, rulleskøjter, bmx og skatere
- Mulighed for skøjtebane om vinteren
- Legeområde til børn

Vandledningsstien indgår ligesom Gladsaxe Sportscenter som en del af Høje Gladsaxe Klimakvarter. Stien løber centralt igennem klimatilpasningsprojektområdet, og fra at være en helt almindelig cykelsti med en bred græsribbe er den nu omdannet til et rekreativt miljø, der leder overskydende vand fra Gladsaxe Sportscenter og Mariehøjskvarteret videre sydpå til Høje Gladsaxe Park. Vandledningsstien er en oplevelsesrute med forskellige småbiotoper til gavn for både mennesker, fugle og insekter.

Langs med stien er der etableret en række åbne overjordiske regnvandssøer og bassiner, der skal forsinke og fordampe regnvandet på dets vej mod Høje Gladsaxe Park. Bassinerne er udformet forskelligt, så nogle er forholdsvis tørre, mens andre har permanent vandspejl. Nordligst ligger "Engene", som har forskellige udtryk og fugtighedsgradienter, men som for det meste står tørre. Herfra er der overløb til "Kaskaderne", der har en impermeabel bund, så der altid står mindst en halv meter vand. Endelig løber vandet videre til "Sletterne", der er inspireret af istidens landskab med store stenformationer og lavninger.

Vandledningsstien er:

- En trafikssikker vej for cyklister og gående
- En invitation til oplevelser og leg med vand
- En grøn arm fra Buddingecenteret i nord til store naturområder i syd
- Mere biodiversitet i byen

3. Karlslunde og Karlstrup Moser

Solrød Kommune

I 2014 blev et stort klimatilpasningsprojekt indviet i Karlslunde og Karlstrup Moser. Projektet blev udført i et samarbejde mellem Solrød Kommune, Greve Kommune og Greve Solrød Forsyning. Formålet med projektet var dels at klimasikre nærliggende boligområder mod oversvømmelser, dels at forbedre natur og vandløb i moseområderne, og dels at skabe bedre muligheder for at færdes i området. Igennem hele projektforsløbet har et samarbejde med interessentgrupper og grønne partnere sikret, at rekreative tiltag på bedst mulig vis kunne integreres i projektet.

Klimasikringen i moserne er blandt andet sket ved at etablere nye vandløb, og samtidig er de eksisterende vandløb blevet genslynget og udvidet, så de kan indeholde mere vand. Desuden er de eksisterende meget våde boldbaner mod nord blevet hævet, så de beskytter de bagvedliggende boligområder mod vandet i moserne. Med de mange nye friluftsfaciliteter, der samtidig er etableret i området, er der skabt mulighed for at bevæge sig ud i naturen, få motion og lære mere om lokalområdet.

I moserne findes blandt andet:

- Nye vandre-, løbe-, cykel- og ridestier
- Borde og bænke
- Broer over vandløbene, så stierne får flere sløjfer
- Fugletårn placeret centralt i området
- Lege- og picnicplads
- Hævede boldbaner

I forlængelse af Solrød Gymnasiums parkeringsplads ligger Kilen, som indtil for nylig var et overskudsareal på en halv hektar, hvor der voksede krat, buske og træer. Kilen er udvalgt som nedslagspunkt af Greve Solrød Forsyning, da arealet udgør et lavpunkt i området og dermed har potentiale til at tilbageholde regnvand. Gymnasiet, forsyningsselskabet og Solrød Kommune er derfor nu gået sammen om et klimatilpasningsprojekt på arealet. Idéen med projektet er at lave tre regnvandsbassiner, der samtidig kan fungere som aktive byrum med mulighed for nye organiserede og uorganiserede aktiviteter, der kan styrke friluftslivet i kommunen.

Solrød Gymnasium, som ejer jorden, vil i dagstimerne anvende arealet til naturvidenskabelig undervisning og idrætsundervisning, og samtidig vil området fungere som uderum for eleverne i frikvarterene. Anlægget, hvis funktioner er rettet mod folk i alle aldre, vil dog også være offentligt tilgængeligt, og det vil bidrage med nye former for friluftsliv i byen centralt i Solrød. Anlægget forventes åbnet i foråret 2016.

De tre bassiner er:

- Aktivitets- og læringsbassin: Her kombineres det klassiske regnvandsbassin med et specialiseret anlæg for streetkultur og selvorganiseret træning.
- Regnhaven: Har et naturligt udtryk og fremstår som et landskab med grønne overflader og plantesider i forskellige niveauer. Der etableres små siddepladser, plateauer til balance- og vandlege, samt fordybelsessteder.
- Det grønne bassin: Et uprogrammeret, men tilgængeligt, regnvandsbassin.

5. sØnæs

Viborg Kommune

Indtil for nylig lå Sønæs, et drænet tidligere moseområde med regnvåde boldbaner, som en halvø i Søndersø. Nu er Sønæs blevet til sØnæs – et ambitiøst klimatilpasningsprojekt udført i samarbejde mellem Viborg Kommune og Energi Viborg. Anlægget er dimensioneret til at kunne håndtere 100-års regnhændelser, idet etablering af en stor rensedam, der skærer en ø ud af det tidligere næs, sikrer, at regnvandet fra selv store og sjældne skybrud opsamles og renses, inden det ledes videre ud i søen.

Regnvandshåndteringen er med etableringen af sØnæs blevet synlig – en halvø er blevet til en ø, hvor man kan lege med vand og følge vandspejlets ændringer i takt med nedbørsmængder. Vandlandskabet på sØnæs er indrettet som en bypark med masser af faciliteter for publikum. Mange af faciliteterne giver mulighed for at følge og forstå vandets vej gennem anlægget, og derudover findes også flere andre muligheder for at dyrke friluftsliv i området.

Ved sØnæs findes blandt andet:

- Nye stisystemer i tilknytning til allerede eksisterende
- Crossfit- og fitness-redskaber
- Soltrappe og strand med mulighed for beachvolley
- Bakkeboldbane
- Grill-område
- Plads til leg og udforskning af enge, åer og lavninger med varierende vandstande

For få år siden var store dele af Aarhus Å gemt væk under asfalt på sin passage gennem midtbyen til sit udløb i Aarhus Havn. I 2015 er den resterende del af åen fritlagt, hvilket har genskabt et smukt element i bymiljøet og en rekreativ korridor gennem hele midtbyen til glæde for byens borgere. Da fremtiden byder på klimatiske udfordringer, blandt andet på grund af mere nedbør samt forøget risiko for højvande, har Aarhus Kommune etableret et stortilet sluseanlæg. Slusen gør det både muligt at kontrollere vandstanden i Aarhus Å og at holde havvand ude fra midtbyen, når vandstanden er høj.

Fra starten har slusen været tænkt sammen med Den Blå Rambla, en vision om at skabe friluftsmuligheder i en blå korridor på tværs af Aarhus. Slusen er bygget på en måde, som skaber fri gennemgang for kanoer og kajakker, og der arbejdes med at skabe mulighed for, at borgere kan nyde en kajak- eller kanotur fra Brabrand Sø via Aarhus Å til Aarhus Havn og kysten. I samarbejde med blandt andet Idrætssamvirket etablerer Aarhus Kommune faciliteter og platforme til aktiviteter ved havnen og langs åen ind i Brabrand Sø.

Langs åen findes blandt andet:

- Flere landgangs- og opholdssteder
- Kanoudejning med café, legeplads og klatretårn
- Kano- og kajakhotel
- Fitnessplads
- Mulighed for lystfiskeri

7. Gl. Stadion

Slagelse Kommune

Centralt i Slagelse ligger byens gamle stadion, der blev opført i 1927 som et traditionelt atletikstadion. Over for Gl. Stadion ligger et parkanlæg med en lille sø, der fungerer som buffer, når det regner meget. Udbygningen af Slagelse Sygehus belaster søens kapacitet mere og mere, og når klimaforandringerne tages med i betragtning er der stor risiko for, at anlægssøen går over sine bredder og fører til oversvømmelse af fælleskloakkerne længere nede i Slagelse By. Løsningen på problemet blev at omdanne Gl. Stadion til et 13.000 m³ stort forsinkelsesbassin.

Allerede fra starten har der været en bevidsthed om betydningen af det gamle stadions centrale placering i byen. Placeringen indbyder til, at området skal kunne fungere til meget mere end "bare" regnvand, og helt fra starten blev der udarbejdet en lokalplan, der klart formulerer Gl. Stadion til både at skulle håndtere regnvand og være et rekreativt aktiv for byen. Den klimabetingede del af anlægget er gennemført, mens elementerne til den rekreative funktion i princippet aldrig har en slutdato. Gl. Stadion skal rekreativt altid kunne transformere sig over tid, så længe det fortsat kan håndtere regnvandet.

På Gl. Stadion findes og er der blandt andet planer om:

- Mulighed for skøjtebane om vinteren
- Små volde og bakker til leg og bevægelse
- Cykelbaner med udfordringer
- Parkour-bane til børn og voksne

I landsbyen Låsby i Skanderborg Kommune omdannes et tidligere erhvervsområde gennem et omfattende klimatilpasningsprojekt til et nyt samlingspunkt og oplevelsesrum i byen. Landsbyen har tidligere haft problemer med klimarelaterede oversvømmelser, og derfor anlægger Skanderborg Kommune i samarbejde med Skanderborg Forsyningsvirksomhed nu en unik aktivitetspark med regnvandsbassiner, der kan opsamle de stigende mængder regnvand. Hovedformålet med projektet er at skabe aktive og rekreative oplevelsesrum gennem klimatilpasning.

Bassinerne i det nye parkområde udformes som små naturligt udseende søer med et permanent vandspejl og er designet til at kunne håndtere op til 100 års hændelser. Omkring bassinerne etableres en 700 m lang sti, der binder syv aktivitetsområder sammen. Aktivitetsområderne er designet, så de er særligt målrettet udøvere af motionsformen crossfit, men samtidig inviterer de også til mere afslappet motion og ophold. De lokale borgere indgår i en plan om drift og vedligehold af Låsby Søpark, der opføres primo 2016.

I og omkring parken etableres blandt andet:

- 400 m asfalteret sti til rulleskøjter og løbehjul
- Syv aktivitetsområder med faciliteter til crossfit
- Skateområde og legeplads
- Beachvolleybane
- Bytorv med opholdstrapper
- Stiforbindelser til resten af byen

9. Åbo Skov

Aarhus Kommune

I Åbo Skov er der åbne vidder og langstrakte udsigter ud over det kuperede landskab med unge træer. Det bakkede skovareal er etableret fra 2010 til 2014, dækker 76 hektar og rummer ud over skov flere søer, våde enge og et vandløb, der samlet forsinker vandet på dets vej ind mod byen, så det ikke belaster systemet længere nede. Åbo Skov er dermed et godt eksempel på et multifunktionelt projekt, hvor drikkevandsbeskyttelse, natur, klimatilpasning, friluftsliv og formidling går hånd i hånd.

Åbo Skov er anlagt for at beskytte et vigtigt grundvandsområde, der forsyner otte procent af aarhusianerne med drikkevand. De rekreative muligheder er tænkt ind i projektet på flere måder. Området indgår blandt andet som et af i alt ni Grønne Udflugtssteder i Aarhus Kommune, som skal være med til at styrke adgangsmulighederne for borgerne til det åbne land, og i skoven findes 5,5 km skovstier, der er koblet til omkringliggende stisystemer helt ind til Aarhus midtby. Både skov- og vådområder bidrager desuden til at sikre biodiversitet gennem bedre livsbetingelser for forskellige dyre- og plantearter.

I skoven findes blandt andet:

- 5,5 km skovstier med kobling til vandreruter og cykelstier
- Hundeskov
- Åbo Vandværk med formidling om behovet for grundvandsbeskyttelse
- På vej er en shelterplads med middelaldertema
- På vej er et nyt fugletårn

Korsør Nor er med sin vandflade på 10 km² det største nor i Danmark. Noret er dog ikke større, end at man kan gå en frisk travetur hele noret rundt, ligesom det er muligt at sejle en tur i kajak, robåd eller sejlbåd. Området har et rigt plante- og dyreliv, og på fjordbredder og strandenge yngler blandt andet vadefugle, gæs og ænder. De hyppige storme og den til tider forhøjede vandstand har dog afsløret et problem. Bølgerne er begyndt at æde sig ind i en gammel losseplads anlagt i 1950'erne. På en 300 m lang strækning grænser lossepladsen direkte op til noret, og her udvaskes nu gammelt affald.

Frem for blot at renovere og klimasikre lossepladsen ved at tildække den forsvarligt tænker Slagelse Kommune i, hvordan området kan udformes rekreativt. Det er planen at lægge et solidt lag sten ved kysten, der skal modstå bølgenes slid. Kystsikringen bliver udformet, så den inviterer til ophold, hvor besøgende kan nyde udsigten og iagttage naturen. Selve lossepladsen afdækkes med ren jord, så der uden sundhedsrisiko kan skabes ny natur og indrettes faciliteter til friluftsliv. På en del af arealet er der allerede nu opsat folde til får og kvæg i samarbejde med et lokalt græsningslaug.

I området er der blandt andet planer om:

- Udsigtspunkter og siddepladser ved vandet
- Stystemer
- Fugletårn og shelters
- Handicapvenlige adgangsforhold

11. Sillebro Ådal

Frederikssund Kommune

Centralt i Frederikssund Kommunes klimatilpasningsindsats står Sillebro Ådal. Sillebro Ådal er med sine 90 hektar et af de arealmæssigt største natur- og klimatilpasningsprojekter i Danmark, hvor klimatilpasning, regnvands- håndtering, forsyningsteknik, naturgenopretning og rekreative interesser er blevet kombineret. Det bynære vand- løb Sillebro Å, der tidligere blev rettet ud og lagt i beton, er blevet genslynget og forsinker dermed vandets vej gen- nem systemet, hvorved der i mindre grad opstår problemer med oversvømmelser ved kraftige regnhændelser.

Ud over at klimasikre dele af Frederikssund by, så giver projektet også naturen et løft med blandt andet nye gyde- banker og naturpleje af moser, enge og overdrev. Vandkvaliteten er blevet forbedret, og forhold for flora og fauna højnet. Ådalen er desuden blevet et yndet rekreativt område blandt borgere og andre interesserede, der allerede fra planlægningsstadiet har været involveret i projektudviklingen og realiseringen af flere rekreative tiltag.

I ådalen finder du blandt andet:

- Genslynget vandløb med øget naturværdi
- Afmærkede handicapvenlige sti- og gangsystemer med plankestier og broer
- Skøjtesø og kælkebakke
- Cykelcrossbane
- Bålpladser, shelters og fiskepladser

I Roskilde håndteres den øgede regnvandsmængde af skatebowlen og skatebanerne i det nye regnvandsanlæg Rabalder Parken. Regnvandsanlægget skal aflede overflade- og tagvand fra den nærliggende motorvej og fra den nye kulturbydel Musicon og er dimensioneret til at kunne klare 10-års hændelser. Rabalder Parken er størstedelen af året tør og kan bruges som en aktivitetspark med skatebaner og andre sjove, rekreative tilbud. Parken er skabt til mange forskellige aktiviteter, og der er tænkt over at indretningen skal give rum og mulighed for at "hænge-ud", ligesom den skal indbyde til, at man gå en tur gennem parken.

I Rabalder Parken er der:

- Vandkanal, vandbassiner og en vandtrappe
- Hængekøjer og trampoliner
- Fitness-redskaber og gyngesving – også til voksne
- Grill, borde og bænke
- Anlæg med ramper og stålgelændere til rulleskøjter og skatere

Skolernes friarealer er en oplagt mulighed for at skabe nye og spændende miljøer, samtidig med at der laves LAR-løsninger. På Brøndbyvester Skole er nedløbsrørene på skolen blevet drejet 45 grader, så regnvandet fra 4.000 m² tag ledes ud i diverse bassiner og nedsvivningssystemer i stedet for i kloakkerne. Samtidig med at regnvandet håndteres, er der plads til børnenes leg og ophold i skolegården, hvor der er tænkt på nye bevægelsesmønstre og legeaktiviteter. Indretningen af den nye skolegård er desuden designet, så den egner sig til brug i undervisningen. På den måde integreres regnvandet i børnenes behov for leg, læring og ophold gennem åbne render, kanaler og sjove åndehuller.

I skolegården er der:

- Bassiner med permanent vand og nogle med periodevis vand
- Åbne kanaler og vandveje
- Amfiteater til vand
- "Den Grønne Gård" med tilplantede områder og bakkeformationer
- "Den Grå Gård" med plads til boldspil

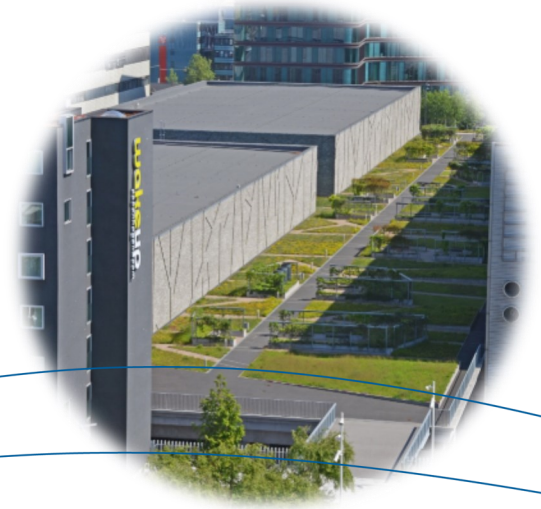
14. Rigsarkivets taghave

15. Diget på Vestamager

Rigsarkivets taghave er ikke blot en ny grøn oase for københavnernes. Med et areal på over 7.000 m² anslås det, at taget optager 60-80 procent af det regnvand, der falder på det, og forsinker resten, så kloakkerne ikke overbelastes ved kraftig regn. Taghaven fungerer som en del af et grønt strøg, der med tiden skal gøre det muligt for gående og cyklister at bevæge sig ad en sammenhængende grøn sti helt fra Bernstorffsgade til broen ved Dybbølsbro Station. Haven indeholder velafgrænsede rum til ophold, hvor der er mulighed for at sætte sig og nyde solen og synet af og duften fra de mere end 40 forskellige planter. Der er tænkt over plantesammensætningen ud fra flere perspektiver, så taghaven blandt andet også er en gevinst for hovedstadens biodiversitet.

I haven er der:

- Udearealer med sanseoplevelser, eksempelvis krydderurtebed
- Cykel- og gangstier med lys og lygter
- Græs og bunddækkende planter og plantekasser
- Bænke til ophold

Kystdiget rundt om Vestamager er blevet forhøjet med mere end to meter, så det nu er 5,9 m højt. Det forhøjede dige skal beskytte Vestamager, Ørestaden og Øresundsforbindelsen mod forhøjet vandstand og stormflod. Som en del af projektet er der på toppen af den gamle digekrone åbnet op for adgang. Der er således skabt en ny rekreativ sti langs kysten, fra Kalvebodbroen i nord til Kongelunden i syd. Der er gjort meget for at sikre naturoplevelsen, blandt andet er der lavet nye damme til padder og andre vandlevende dyr. Vådområder, enge og pileskov gør området populært hos yngle- og trækfugle, og derfor er der bygget fugletårne, der giver et godt overblik over forskellige dele af fælleden.

Ved diget er der:

- Sti med udsigt og overblik
- Mulighed for færdsel til fods, på rulleskøjter eller cykel
- Naturprojekter der kan højne naturoplevelsen
- Fugle- og udkigstårne

Stigende vandstand vil i fremtiden medføre problemer mange steder. I Lemvig har oversvømmelser længe været et problem, men prognoserne varslers om hyppigere stormflod og generelt højere vandstand i fremtiden, og derfor skal Lemvig sikres. Der arbejdes for, at klimatilpasning og byudvikling skal gå hånd i hånd. En buet betonmur, der snor sig på tværs af havnearealet, skal holde vandet væk fra byen og samtidig skabe nyt liv på havnen. Den tidligere fiskerihavn er blevet omdannet til et rekreativt samlingspunkt for byen. Det nye byrum er designet med mange små og større pladser, der er skabt til forskellige formål, for eksempel markedsplads, teater, strand og beachvolley. Der er gået i detaljer med mange aspekter af projektet, blandt andet er der indlagt strøm, så pladserne let kan bruges til arrangementer der kræver elektricitet.

Det nye havneareal giver:

- Attraktive aktivitetsmuligheder tæt på både byen og havet
- Promenadestier langs havn og kyst
- Beachvolley anlæg
- Markedsplads
- Anlæg til rekreativ sejlads

Ved et stort regnskyl i 2007 gik Selsmosen over sine bredder, og søen blev derfor udvidet fra 17.000 til 25.000 m² for at kunne rumme fremtidige kraftige regnskyl. Klimatilpasningen er brugt kreativt: Der er anlagt stier, der forbinder hele området i et nyt parkrum, og parken er anlagt med en række vand- og aktivitetsområder med gode muligheder for leg, læring og bevægelse. Der er både vandlegepladser, klatrebroer og en ø ude på søen, hvortil man kan komme via tømmerflåder. Der er spændende kontraster mellem forskellige dele af Selsmosen, blandt andet er der anvendt forskellige typer bevoksning, som forbedrer området's potentiale til at kunne bruges i eksempelvis biologitimer.

I Selsmosen er der bygget:

- Vandlabyrinter og vandlegeplads med hånddrevne vandkanoner
- Klatrebro og tømmerflåder
- Sportsorienterede faciliteter som en kajakpolobane
- Et strandområde med mulighed for beachvolley
- Naturskønne bassiner med vandplanter

18. De 5 Haver

I parcelhusområdet Digterkvarteret i Sønderborg er der blevet anlagt en bypark med fem regnvandshaver, som skal afværge oversvømmelser i kvarteret. I stedet for at lede regnvandet til kloakken, opsamles regnvandet i et nyt rekreativt område. Anlægget kan opmagasinere ca. 4000 m³ regnvand i de såkaldte tørbassiner, som kun fyldes med regnvand ved større regnhændelser. Haverne er blevet anlagt, så der opnås stor herligheds- og rekreativ værdi. Eksempelvis er der tænkt i forskellige typer beplantning, så man får en varieret oplevelse i parken. Der er også indarbejdet forskellige faciliteter i regnopsamlingsanlægget, blandt andet er overskudsjord fra udgravning af bassinerne blevet brugt til aktivitetsbakker og amfiteater.

I haverne er der:

- Varierede haveoplevelser
- Bålplads, amfiteater og legebakke
- Stisystemer og gangbroer
- Steder til solbadning, picnic og afslapning

Tak til ...

Afslutningsvis skal lyde en stor tak til de deltagende kommuner i Danmarks Friluftskommune 2015, herunder særligt de kommuner der har bidraget til kataloget med projekter, og som undervejs i processen har været behjælpelige med informationer, erfaringer og grafisk materiale. Ligeledes skal lyde en stor tak til de øvrige kommuner, forsyningselskaber, virksomheder m.fl., der har bidraget til kataloget.

Bidrag fra Danmarks Friluftskommune 2015:

Frederikssund Kommune
Gladsaxe Kommune
Skanderborg Kommune
Slagelse Kommune
Solrød Kommune
Viborg Kommune
Aarhus Kommune

Andre bidrag:

Høje-Taastrup Kommune
Malmos A/S
Musicon-sekretariatet
Sønderborg Forsyning

Frederikssund Kommune
Torvet 2, 3600 Frederikssund
Tlf. 4735 1000
Mail: epost@frederikssund.dk

Slagelse Kommune
Rådhuspladsen 11, 4200 Slagelse
Tlf. 5857 3600
Mail: slagelse@slagelse.dk

Gladsaxe Kommune
Rådhus Allé 1, 2860 Søborg
Tlf. 3957 5000
Mail: kommunen@gladsaxe.dk

Solrød Kommune
Solrød Center 1, 2680 Solrød Strand
Tlf. 5618 2000
Mail: kommune@solrod.dk

Høje-Taastrup Kommune
Bygaden 2, 2630 Taastrup
Tlf. 4359 1000
Mail: kommune@htk.dk

Sønderborg Forsyning
Ellegårdvej 8, 6400 Sønderborg
Tlf. 8843 5300
Mail: info@sonfor.dk

Malmos A/S
Gl. Marbjergvej 11, 4000 Roskilde
Tlf. 5959 5342
Mail: malmos@malmos.as

Viborg Kommune
Prinsens Alle 5, 8800 Viborg
Tlf. 8787 8787
Mail: viborg@viborg.dk

Musicon-sekretariatet
Rabalderstræde 1, Musicon, 4000 Roskilde
Tlf. 4631 6868
Mail: musicon@roskilde.dk

Aarhus Kommune
Rådhuset, 8000 Aarhus C
Tlf. 8940 2000
Mail: post@mtm.aarhus.dk

Skanderborg Kommune
Adelgade 44, 8660 Skanderborg
Tlf. 8794 7000
Mail: skanderborg@skanderborg.dk

Fotoliste

Forside, side 6, side 14tv, side 14th, side 27 nr. 4: Viborg Kommune, Carsten Ingemann

Side 8: Jørgen Hansen

Side 10tv, side 10 th, side 11: Gladsaxe Kommune

Side 12tv, side 12th, side 13: Solrød Kommune

Side 15, side 18: Aarhus Kommune

Side 16 tv, side 16 th, side 19tv, side 19 th: Slagelse Kommune

Side 17: Skanderborg Kommune, Skanderborg Forsyningsvirksomhed A/S, Labland Arkitekter

Side 20: Frederikssund Kommune

Side 21, side 27 nr. 3: Roskilde Kommune

Side 22: Malmos A/S

Side 23, side 27 nr. 2, side 27 nr. 5: Kristel Helena Jelstrup Hansen

Side 24, side 27 nr. 1: Sønderborg Forsyning

